

INSTITUTIONER OG SKOLERS ERSTATNINGSANSVAR OG KOMMUNERNES HÆFTELSE

Institutioner, skoler og andre, der har børn og unge i deres varetægt, har en særlig instruktions- og tilsynsforpligtelse. Tilsidesættelse af denne forpligtelse kan føre til erstatningsansvar. Kommunerne hæfter for eventuelle erstatningskrav mod institutioner og skoler, såfremt disse er underlagt kommunens virksomhed.

Af Joakim Bondesen og Nathalie Sabbagh, ARK Advokatpartnerselskab

Institutioner og skoler findes som oftest at være erstatningsansvarlige ud fra et almindelig culpaansvar, når de ansatte medarbejdere har begået fejl, eksempelvis ved manglende tilsyn med eller instruktion over for børnene. Den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk erstatningsansvarlige foretages efter, hvad der under hensyn til ansvarets beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt, jf. erstatningsansvarslovens § 25.

Særlig handlepligt for myndigheder

En privatperson ifalder i almindelighed kun ansvar for passivitet og undladelser, når der er et særligt grundlag for at fastslå en handlepligt. Institutioner, skoler og deres ansatte er derimod i betydelig udstrækning underlagt en pligt til at handle, og tilsidesættelse af denne pligt kan - afhængigt af omstændighederne - medføre erstatningsansvar. Institutioners og skolars ansvar adskiller sig således på dette punkt fra almindelige privatpersoners ansvar.

Kommunernes hæftelse

Når en institution eller skole findes at være erstatningsansvarlig for en skade, er det kommunen, der hæfter for denne, hvis institutionen hhv. skolen er underlagt kommunens virksomhed. Dette fremgår af betænkning 214/1959 om statens og kommunernes erstatningsansvar, hvorefter kommunernes erstatningsansvar forudsætter, at der er begået fejl eller forsømmelser. Fejl og forsømmelser er imidlertid ikke i sig selv tilstrækkelige til at medføre erstatningsansvar, da det ydermere forudsættes, at fejlen eller forsømmelsen overstiger kravene til den nævnte handlepligt. Retspraksis statuerer i flere afgørelser ansvar for forsømmelse af tilsyns- og handlepligten.

Retspraksis

Selvom institutioner og skoler som oftest holdes erstatningsansvarlig for tilskadekomst for de børn, som er i deres varetægt, er der i retspraksis eksempler, hvor skadevoldende børn findes ansvarlige, samt eksempler hvor institutionen eller skolen friholdes for selve erstatningsbyrden jf. en konkret uagtsomhedsvurdering. Praksis viser, at der kan stilles visse krav til børn, særligt når der er tale om ældre børn.

I dommen U 1991.274 H fandt Højesteret, at to drenge på 10 år, der begge var dækket af en ansvarsforsikring, og som under leg på en spejderlejr havde væltet en mindesten, hvorved et tredje barn kom til skade, var erstatningsansvarlige. Højesteret frifandt spejdertroppen grundet drengenes alder, idet de herefter burde være bevidste om risikoen ved deres leg.

I Vestre Landsrets dom af 14. maj 2012 frifandtes en skole for erstatningsansvar, da en elev i 5. klasse kom til skade i forbindelse med udførelse af en såkaldt bip-test på skolen. Landsretten fandt, at opgaven havde været relativ simpel og ufarlig, at opgaven ikke nødvendiggjorde instruktion, og at eleven ikke var blevet presset i en sådan grad, at det måtte anses for ansvarspådragende for skolen.

I dommen U 2018.1033 V blev en efterskole i modsætning dertil fundet ansvarlig for en 15-årig elevs tilskadekomst under en skitur, idet skolen havde undladt at give fornøden instruktion. Efterskolen havde inden skituren afholdt et omfattende informationsmøde, hvor Skiforbundets regler for opførsel på pisten blev gennemgået. Efterskolen havde imidlertid ikke godtgjort, at eleven - som var nybegynder på ski - skriftligt eller mundtligt var blevet instrueret om, at han ikke måtte løbe "off-piste". Der var ikke grundlag for at fastslå, at eleven havde udvist egen skyld, hvorfor efterskolen samlet blev vurderet at være erstatningsansvarlig for elevens tilskadekomst. Dette til trods for elevens alder, når der sammenlignes med ovennævnte domme.

Den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden

Hvis en institution eller skole findes at være solidarisk ansvarlig med en skadevolder, følger det af erstatningsansvarslovens § 25, at den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden foretages under hensyn til ansvarets beskaffenhed og hvad der efter omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

I U 2001.1590 V ifaldt en skole eksempelvis ansvar for en skade, som blev forvoldt ved skydning med bue og pil, grundet skolens undladelse af at føre effektivt tilsyn med børnene. I skolen havde lærerne hjulpet børnene i klassen med at lave flitsbuer (uden pile). I et uaflåst depotrum på skolen opbevaredes blomsterpinde, som bl.a. eleven M på 10 år fik fat på, og benyttede som pile til sin bue, hvormed en 9-årig elev blev ramt i øjet. Landsretten fandt i modsætning til byretten ikke, at M alene var ansvarlig, idet skolen tillige var ansvarlig grundet en mangel på effektivt tilsyn med børnene. I det indbyrdes forhold mellem M og skolen skulle ansvaret bæres af skolen, jf. erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1.

Når der kun er meget lidt at bebrejde institutionen eller skolen, hvorved der kan antages blot at være udvist simpel uagtsomhed, og der modsætningsvis er meget at bebrejde skadevolder, kan denne imidlertid komme til at bære hele erstatningsbyrden.

Denne tilgang er illustreret i FED 2017.56 V, hvor eleven A fandtes at skulle bære hele erstatningsansvaret i den indbyrdes fordeling mellem A og skolen. A havde under en kemitime brugt en sprøjte til vandleg, og A ramte i den forbindelse en anden elev B i ansigtet. Sprøjten viste sig at indeholde kaustisk soda, hvorfor B pådrog sig en øjenskade samt vansir. Landsretten lagde vægt på, at A havde udvist en betydelig grad af uagtsomhed ved sin handling, som skønnedes upåregnelig for læreren. Læreren havde kun udvist simpel uagtsomhed ved ikke at have sikret, at alle elever havde sikkerhedsbriller på, mens han ikke havde tilsidesat sin instruktionspligt eller tilsynet med undervisningen. A - som var 13 år - burde have indset risikoen for, at sprøjten kunne indeholde en farlig væske, idet han benyttede en anden sprøjte end sin egen, og dermed risikoen ved at sprøjte B i ansigtet. Der blev tillige lagt vægt på, at A var ansvarsforsikret.

Konklusion

Den udviste grad af uagtsomhed og skadevolders dækning under en ansvarsforsikring tillægges afgørende vægt ved den endelige ansvarsfordeling i sager om skoler og institutioners ansvar for skader forvoldt af børn i deres varetægt. Særligt vil forholdet vedrørende barnets forsikringsforhold indgå som et tungtvejende element i sager af denne karakter.

Dette forhold bør derfor altid afklares indledningsvis, hvorefter den konkrete sag kan vurderes ud fra de givne omstændigheder ved uheldet, barnets/børnenes alder, samt lærerens/skolens/institutionens håndtering set i forhold til sædvane, sund fornuft og påregnelighed. Den gængs retspraksis vil herefter kunne indgå i en vurdering af, om der er grundlag for at påstå, at det skadevoldende barn bør bære den fulde erstatningsbyrde.

Med den seneste retspraksis i dommene FED 2017.56 V og U 2018.1033 V vil kommunerne såvel som ansvarsforsikringsselskaber for skadevoldere således skulle overveje, om andre kan inddrages i sagen som ansvarlige, når man mødes med erstatningskrav som følge af en skade opstået i skolen, på institution eller lignende. I fald det skadevoldende barn ikke måtte være dækket af en forsikring, må man forholde sig kritisk til at fremsætte krav mod barnet. Er barnet dækket, skal ovennævnte forhold grundigt afklares inden solidarisk ansvar gøres gældende, og der fremsættes krav mod det skadevoldende barn.

Hos ARK har vi erfaring fra flere lignende sager, og eventuelle spørgsmål kan rettes til advokat Joakim Bondesen og advokat Anne Mette Myrup Opstrup.